

AS COMPETENCIAS PROFESIONAIS DOCENTES

Modelo competencial da Rede de Formación

Departamento de Formación e Innovación do CAFI

XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

centro autonómico
de formación e innovación

Contidos

1. Introducción e xustificación	1
2. Competencias	3
Definición	3
Bosquexo do modelo competencial	3
Descrición detallada das competencias profesionais docentes	7
Educador/a guía no proceso de aprendizaxe e desenvolvemento do alumno	7
Membro dunha organización	8
Interlocutor/a e referente na comunidade educativa	10
Investigador/a e innovador/a	11
Especialista na súa materia	12
Comunicador/a en linguas maternas e estranxeiras	13
Competente en TIC	13
3. Bibliografía	14

1. Introducción e xustificación

O DECRETO 74/2011, do 14 de abril polo que se regula a formación permanente do profesorado, e a Lei orgánica 2/2006 de educación, do 3 de maio establecen que:

"A formación permanente constitúe un dereito e unha obriga de todo o profesorado e unha responsabilidade das administracións educativas e dos propios centros. [...] As administracións educativas planificarán as actividades de formación do profesorado, garantirán unha oferta diversificada e gratuita e promoverán as medidas oportunas para favorecer a participación do profesorado nelas."

Con este propósito a Rede de Formación de Profesorado da Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria da Xunta de Galicia publica anualmente unha oferta formativa de preto de 2000 actividades, clasificadas minuciosamente en función das áreas temáticas e especialidades ás que estas áreas se refiren.

Se ben **esta oferta formativa xustifica a súa existencia xa só pola demanda e asistencia que se observa ano tras ano**, non é difícil detectar a necesidade dunha **modificación da estrutura que encamiñe a oferta cara a un modelo máis global**, que dea cobertura a todas as necesidades formativas do profesorado e, ao mesmo tempo, resposta ás recomendacións da Unión Europea en materia competencial (Council of the European Union, 2014).

O Consello da Unión dinos nese sentido que a formación inicial debería proporcionar aos docentes as competencias clave que lles permitan ser excelentes na súa práctica, ao tempo que os motive a reforzalas e actualizalas ao longo das súas carreiras.

Con este fin recomenda que os **organismos competentes definan marcos referenciais de competencias e cualidades profesionais** requeridas para o profesorado en cada fase da súa carreira ou nas diversas situacións docentes. Igualmente animan á creación de marcos competenciais similares para formadores de docentes e, no noso caso, de asesores.

En ambos os casos os marcos deberán ser flexibles, consensuados en cooperación cos responsables respectivos e deberán supor un reforzo dos conceptos de colaboración, titorías de iguais e mentorías de docentes noveis.

Neste sentido entendemos que **a calidade do ensino dependerá directamente da calidade e excelencia na práctica docente, que deberá ser revisada e actualizada permanentemente nun proceso continuo de aprendizaxe (*lifelong learning*)** e aplicada a todos os ámbitos da actividade e non só ao dominio científico de contidos e ferramentas.

A pesar de que o Consello da Unión fai esta recomendación desde o 2009, tan só tres

comunidades autónomas (Castela e León, Murcia e Navarra) deron resposta e desenvolveron un modelo integral. Deses tres é o da comunidade castelá (Red de Formación del Profesorado de Castilla y León, 2010) o máis exhaustivo e o que nos vai servir como punto de partida para o desenvolvemento do noso, coa finalidade de responder ás necesidades formativas do/a docente do presente e do futuro.

Consideramos igualmente que un modelo de competencias profesionais docentes debe ser entendido como unha concretización das competencias clave para o desenvolvemento da práctica docente ao longo de toda a vida. Sendo igualmente unha das competencias clave a de "aprender a aprender", refórzase máis a idea desta necesidade.

Recomenda o consello de Europa nesta liña (Consello de Europa, 2006):

"3. que los adultos puedan desarrollar y actualizar las competencias clave a lo largo de sus vidas y se atienda, en particular, a aquellos grupos que se consideren prioritarios en el contexto nacional, regional o local, como es el caso de las personas que necesitan actualizar sus competencias,".

Entendemos ao profesorado como grupo destinatario prioritario e consideramos que a **asimilación dun modelo competencial na propia formación profesional docente será facilitadora no proceso de ensino-aprendizaxe por competencias clave** que segundo a nova lexislación educativa se presenta como imponderable no futuro das escolas do estado español.

Esa liña formativa comeza no ensino obrigatorio coas competencias clave. A Unión Europea continúa na súa recomendación para Formación Profesional no Marco Europeo de Cualificacións (Consello da Unión Europea, 2008). A través da Declaración de Boloña (Ministros Europeos de Educación, 1999), e da integración do sistema universitario español no EEES (MECD, 2003), esténdese esta filosofía á formación universitaria, e polo tanto tamén á formación inicial docente. Péchase deste xeito o círculo formativo artellado arredor das competencias desde a educación básica obrigatoria até a formación permanente do profesorado.

Reforza a necesidade de avanzar nesta liña de traballo a formulación de principios de futuro que establecen outros organismos oficiais, como o INTEF (Blog Intef, sen data) que no seu Marco de Desenvolvemento Estratéxico establece como grandes eixos as competencias profesionais, o desenvolvemento de novas modalidades formativas (tamén en desenvolvemento para a nosa comunidade) e da regulación da formación.

Ao mesmo tempo preténdese facer do centro educativo o eixo condutor da formación do profesorado. Nel integranse as necesidades formativas tanto dos docentes como do centro, perseguindo coa formación a mellora da calidade educativa nunha escola competente.

Parece obvio que esta meta só se poderá acadar coa axuda dun modelo que permita facer unha detección integral de necesidades no centro, e avaliar sistematicamente tanto a eficacia da detección, como da formación ofertada, e mesmo o impacto desta na práctica educativa na escola.

2. Competencias

2.1. Definición

Existen diversas definicións do termo competencia que varían desde habilidade, aptitude, capacidade ou mesmo ámbito. Así, Perrenoud (1999) define competencia como "**capacidade de actuar de xeito eficaz nun tipo de situación, capacidade que se apoia en coñecementos, pero non se reduce a eles**".

Cabero (2005) amplía a tres dimensións as capacidades contidas na competencia: os coñecementos, a execución e a actitude. Deixa claro polo tanto que **non é un termo plano e unidimensional, senón que abrangue varias faces** en función tamén do ámbito ao que se refira.

Deste xeito a propia Comisión Europea para a Formación e Educación (xullo 2013) retoma a definición de competencia de Deakin Crick como "**combinación complexa de coñecementos, capacidades, comprensións, valores, actitudes e desexos que conducen a unha acción humana efectiva nun dominio específico no mundo**", remarcando a multiplicidade de ámbitos aos que se fai alusión.

Especifica que "ensinar" é moito máis que unha tarefa, apuntando que competencia implica neste nivel tanto coñecementos como capacidades prácticas e cognitivas, actitudes e aptitudes.

Todos estes aspectos permiten ao docente facer uso de recursos psicosociais para dar resposta a demandas complexas, e danlle a capacidade de actuar axeitadamente e con profesionalidade en diferentes situacións.

Explica, igualmente, as diferenzas entre as competencias dentro da aula (máis centradas na acción do profesor no momento concreto de "ensinar") e as competencias docentes, que implican unha visión máis ampla, sistémica e multinivel do rol docente e que integran os eidos do **saber**, do **saber ser e estar**, do **saber facer que**, e do **saber facer como**, tal e como se recolle neste modelo.

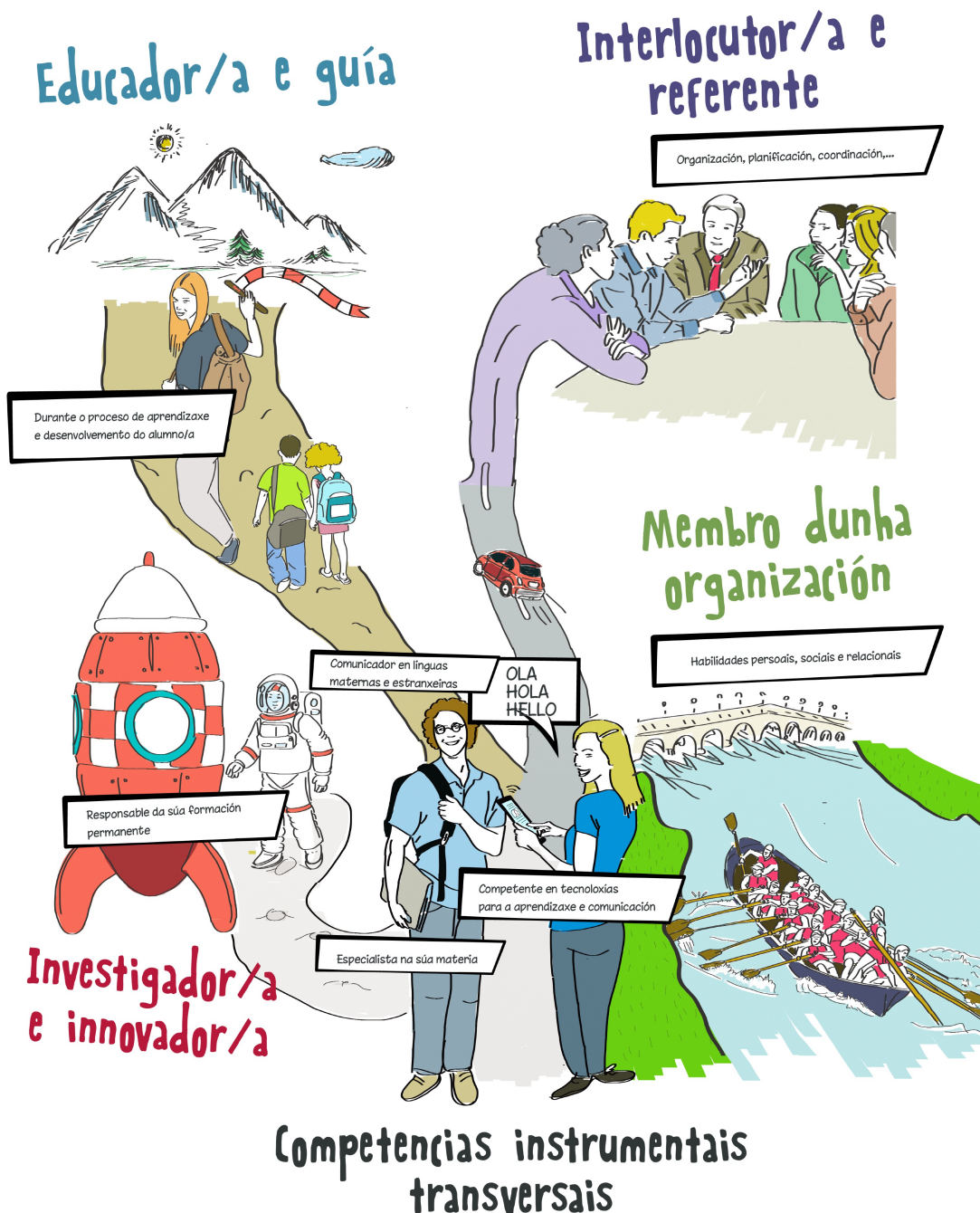
2.2. Bosquexo do modelo competencial

Seguindo o documento de apoio ao desenvolvemento competencial docente que viñemos citando (Comisión Europea para a Formación e Educación, 2013) e revisando os diversos modelos de diferentes países que nel se presentan, defínense as competencias profesionais docentes deste marco.

Son diversos os traxes que viste un docente, e os **camiños que percorre de xeito simultáneo** ou alterno no desenvolvemento da súa actividade diaria para conformar un perfil global de profesional

competente, e moitas as **ferramentas e coñecementos que ten que levar** na súa mochila para poder levar a cabo a súa actividade.

Con esta metáfora preténdese diferenciar entre aquelas competencias que supoñen un cambio de perfil profesional e aquelas que se refiren máis a capacidades, coñecementos ou mesmo ferramentas precisas para levar a cabo un ou varios deses perfís.

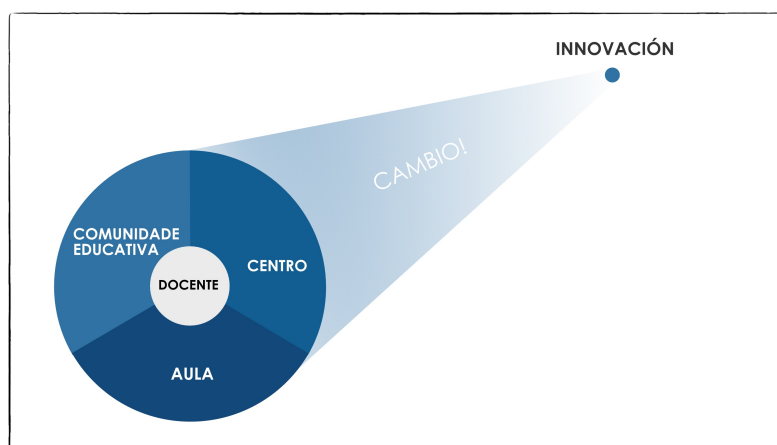

Competencias xenéricas de perfil:

1. Educador/a guía no proceso de aprendizaxe e desenvolvemento do/a alumno/a
2. Membro dunha organización
3. Interlocutor/a e referente na comunidade educativa
4. Investigador/a e innovador/a

Se temos en conta a que ámbitos da realidade dun docente se refiren as competencias, fariamos unha clasificación en **aula**, **centro** e **comunidade educativa**, coas que se corresponderían as tres primeiras respectivamente.

Aplicando diacronicamente sobre o estado actual da realidade educativa da aula, do centro e da comunidade, todos os elementos motores dun cambio, como son a formación, a investigación, a experimentación etc., chegaríamos á innovación nos procesos de ensino-aprendizaxe:

Coa finalidade de implementar todas esas competencias de perfil nos ámbitos que corresponden é imprescindible ter coñecementos na materia específica que se imparte, comunicar adecuadamente nas linguas vehiculares e ter competencia en TIC. É por iso que as tres competencias seguintes se clasifican como instrumentais e transversais:

5. Especialista na súa materia
6. Comunicador/a en linguas maternas e estranxeiras
7. Competente en tecnoloxías da información e a comunicación

Cada unha das sete competencias atopa unha realización concreta en dúas ou máis subcompetencias, tal e como se recolle a seguir:

		INSTRUMENTAIS - TRANSVERSAIS			
		Especialista na súa materia	Comunicador/a en lingua materna e estranxeiras	Competente en TIC	
AULA	Educador/a e guía no proceso de ensino-aprendizaxe	<ol style="list-style-type: none"> 1. Programación, seguimento e avaliación 2. Didácticas específicas, metodoloxías, TAC e Afín 3. Acción tutorial e atención á diversidade 4. Xestión dos espazos, recursos e materiais de aprendizaxe 	<ol style="list-style-type: none"> 20. Coñecemento na área de Educación. 	<ol style="list-style-type: none"> 23. Destrezas comunicativas verbais e non verbais; técnicas e estratexias para o desenvolvemento e mantemento. 	<ol style="list-style-type: none"> 24. Software 25. Dispositivos
CENTRO	Membro dunha organización	<ol style="list-style-type: none"> 5. Orientación pedagóxica, académica e profesional 6. Normativa 7. Organización, planificación, coordinación 8. Xestión administrativa de centro e calidade 9. Xestión de participación e implicación en proxectos comúns 10. Cooperación e colaboración, construción conxunta de coñecemento 11. Técnicas de traballo en grupo e distribución de responsabilidades individuais 12. Centros saudábeis e seguridade integral 	<ol style="list-style-type: none"> 21. Coñecemento nas áreas, materias e módulos curriculares. 22. Xestión do coñecemento existente. 	<ol style="list-style-type: none"> 26. Ferramentas institucionais 	
COMUNIDADE EDUCATIVA	Interlocutor/a e referente	<ol style="list-style-type: none"> 13. Habilidades persoais, sociais e relacionais. Estratexias de mellora 14. Xestión e promoción de valores e convivencia, compromiso persoal e ético 15. Mediación, resolución de conflitos 			
CAMBIO	Investigador/a e innovador/a	<ol style="list-style-type: none"> 16. Diagnóstico e avaliación da práctica docente 17. Investigación formativa. TAC. Alfabetización mediática e Informacional 18. Responsable da formación permanente: itinerario formativo persoal 19. Realización e execución de propostas 			

3. Descrición detallada das competencias profesionais docentes

A seguir explícanse en detalle as sete competencias profesionais, delimitando cada unha das subcompetencias e os aspectos que as concretan.

3.1. Educador/a guía no proceso de aprendizaxe e desenvolvemento do alumno

Refírese ao uso consciente por parte do profesor das súas capacidades, habilidades, coñecementos e ferramentas para xerar e motivar procesos de aprendizaxe no alumnado.

1. Programación, seguimento e avaliación.

Saberá programar, facer un seguimento con avaliación de proceso e avaliación final así como planificar os procesos de ensino-aprendizaxe segundo as competencias clave, xestionando a progresión e a contextualización. Con esta finalidade deseñará e resolverá situacións didácticas secuenciando e temporalizando axeitadamente e integrando o uso das TAC.

2. Didácticas específicas, metodoloxías, TAC e Alfln.

O/a docente dominará a didáctica específica da área, materia e/ou módulo correspondente así como metodoloxías activas e inclusivas, facilitando a aprendizaxe activa tanto individual como en grupo. Na súa actividade docente, saberá integrar a metodoloxía didáctica en ambientes virtuais de aprendizaxe, ambientes mixtos ou presenciais con apoio TIC. Definirá as necesidades de información, buscándoa, avaliándoa e comunicándoa. Saberá transformar, estruturar e xestionar a información eticamente, comprendendo as características e papeis dos distintos medios. Tamén apoiará o desenvolvemento destas capacidades no alumnado.

Amais diso, poderá crear un ambiente persoal de aprendizaxe dixital propio e fomentar o mesmo proceso no alumnado. O seu traballo será motivador no pensamento crítico nos/as alumnos/as.

3. Acción tutorial e atención á diversidade.

Nesta subcompetencia contéplanse todas as obrigas propias do titor: orientar no proceso de aprendizaxe atendendo ás especificidades sociais e persoais de cada individuo e de cada grupo e aos diferentes estilos de aprendizaxe dos/as alumnos/as, respectando os tempos de cada individuo e exercitando a escoita activa. Garantirá tamén a inclusión e axudará ao alumnado a construír os seus propios esquemas de coñecemento.

4. Xestión dos espazos, recursos e materiais de aprendizaxe.

O/a docente saberá xestionar os diversos espazos do centro, integrando os comúns de relevancia estratéxica, como a biblioteca, nun proceso de ensino-aprendizaxe de éxito. Organizará os grupos de alumnos/as, de maneira eficaz ante calquera proposta, conectando axeitadamente con espazos, tempos e contextos. Nese sentido será consciente da existencia e aplicación de diferentes modelos de xestión de aula.

Será sensible sobre a importancia do manexo sistemático de información e, nese sentido, xerará un ambiente persoal de aprendizaxe no que recoller todos os recursos virtuais e analóxicos que faciliten a aprendizaxe. Ese ambiente permitiralle combinar recursos, materiais, relacións e contactos seleccionados de xeito motivador. Dominará estratexias de creación e integración contextualizada de contidos dixitais no proceso de ensino-aprendizaxe.

3.2. Membro dunha organización

Consiste no bo desempeño das funcións relacionadas coa organización e xestión do centro, a interpretación do contexto de traballo e a aplicación de plans e programas.

Consiste na integración e colaboración de forma activa na consecución de obxectivos comúns con outras persoas, áreas e organizacións.

5. Orientación pedagóxica, académica e profesional.

Esta subcompetencia refírese á capacidade do/a docente de planificar procesos e orientar a práctica educativa do centro para a mellora dos resultados sociais e educativos. Para acadar esta meta seralle preciso ser quen de inferir as necesidades educativas do alumnado, tras unha análise individual e contextualizada del, podendo reaccionar de forma eficaz e rápida ante imprevistos ou situacións diversas que condicionen a aprendizaxe.

6. Normativa.

O/a profesional do ensino ten a obriga de coñecer a normativa e lexislación vixente máis relevante, así como os sistemas e recursos de consulta previstos pola administración para informarse daquelas normas máis específicas en momentos concretos.

7. Organización, planificación, coordinación.

Será función dun membro dun equipo educativo de centro, a análise do contexto social, laboral, económico e educativo do mesmo. Con este coñecemento poderá deseñar e planificar estratéxica e curricularmente con temporalización máis aló das fronteiras da aula, xestionando espazos abertos e agrupamentos flexibles e coordinándose con colegas de nivel, materia etc.

Poderá así implementar diferentes dinámicas organizativas e tomar decisións eficientemente.

8. Xestión administrativa de centro e calidade.

Será preciso ser coñecedor das ferramentas de xestión (tamén aquelas en soporte TIC) precisas para a xestión económica e administrativa, garantindo o rigor nos procedementos e implementándoas segundo normas de calidade centradas nas necesidades e intereses dos colectivos destinatarios.

9. Xestión da participación e implicación en proxectos comúns.

O/a profesional deberá ser quen de deseñar e/ou colaborar nun modelo de xestión de persoal e da estrutura organizativa e funcional do centro, segundo os obxectivos marcados no proxecto e dentro das competencias do colectivo específico ao que se pertenza. Neste modelo coordinarase a xestión dos recursos humanos coas tarefas promovendo nun mesmo e nos outros membros do equipo a participación, implicación e o compromiso desde o respecto mutuo.

10. Cooperación, colaboración e construción conxunta de coñecemento.

Os membros dun equipo educativo estarán motivados cara a unha cultura organizativa e valores compartidos, cooperando, colaborando e participando en proxectos comúns. O afán destas interaccións será sempre de consenso e concordia, favorable á autocritica e á critica construtiva para unha creación conxunta de significado que facilite a reflexión e a mellora continua.

11. Técnicas de traballo en grupo e distribución de responsabilidades individuais.

Os membros dun claustro serán individualmente capaces de traballar en equipo para o desenvolvemento conxunto de proxectos. Dominarán técnicas de traballo grupal entre profesionais tales como a negociación e solución de problemas e conflitos, a dinamización e liderado e a superación da cultura individualista. Para iso serán quen de confiar no traballo alleo con lealdade a un mesmo e aos demais e amosando tolerancia ante erros e afán de escoita. Amais diso favorecerán tamén o traballo grupal no alumnado, sabendo xestionar a progresión das aprendizaxes colectivas e individuais dentro do colectivo.

12. Centros saudables e seguridade integral.

O/a docente respectará aos demais usuarios, seguindo as normas establecidas tanto en ambientes presenciais como virtuais de aprendizaxe. Así coñecerá e respectará as directrices en propiedade de datos e identidade dixital, así como os seus dereitos e deberes na Rede.

Por outra banda garantirá a promoción de hábitos saudables no alumnado referentes á

alimentación, actividade física, prevención de tabaquismo e drogodependencias etc.

Ao mesmo tempo procurará o coidado da súa propia saúde, especialmente no referente a coidado da voz e control do estrés. Amais diso procurará a prevención de riscos laborais, formándose no ámbito se é preciso e será quen de xerar e manexar protocolos de actuación en emerxencias: alerxias, accidentes etc.

3.3. Interlocutor/a e referente na comunidade educativa

Consiste no uso consciente por parte do docente de capacidades, coñecementos, valores, actitudes e comportamentos que promovan un ambiente propicio e educativo na escola, para así acadar os retos educativos propostos no proxecto de centro. Para iso será preciso establecer vínculos sociais cos membros da comunidade educativa e xestionar a súa participación, dando en cada caso un bo trato aos demais no desenvolvemento das súas tarefas.

13. Habilidades persoais, sociais e relacionais. Estratexias de mellora.

O/a profesional docente será consciente das súas capacidades e limitacións propias, facendo autocrítica, introspección e recoñecemento dos puntos débiles e fortes propios e alleos. Dominará técnicas de xestión emocional e estratexias de organización e xestión da educación que posibiliten a interacción efectiva, e manexará diversos códigos e medios de comunicación: linguaxe verbal, non verbal e expresión corporal. Estes permitiránlle comunicarse en público e escoitar de forma activa e empática, transmitindo e presentando información e coñecemento con eficacia.

Saberá traballar cun equipo chegando a acordos, compartindo, dando axuda e consellos e tamén recibíndoos e dando un trato correcto e ecuánime a todos os implicados.

Titorizará e orientará a alumnos/as, familias e profesorado en prácticas desde un punto de vista académico e profesional, acompañando de forma individualizada e sendo referencia de asesoramento institucional e pedagóxico, e amosando sempre unha actitude optimista, aberta e receptiva.

Controlará técnicas, procedementos, materiais e recursos de orientación que lle permitan fomentar todas as diversidades, así como amosar proximidade e empatía ao alumno, os seus sentimentos e emocións, e á súa contorna.

Dentro da comunidade educativa traballará de xeito asertivo con disciplina e compromiso.

14. Xestión e promoción de valores e convivencia, compromiso persoal e ético.

Será responsabilidade do docente fomentar un clima de confianza desde a intelixencia emocional, así como motivar, dinamizar e implicar aos demais nun clima de respecto, confianza e aprendizaxe activa. Para iso fomentará actitudes participativas que favorezan a aprendizaxe, así

como a participación dos pais e nais na vida escolar. Procurará, en definitiva, a creación dunha ambiente de convivencia positiva, respecto e tolerancia.

Ao mesmo tempo liderará favorecendo o entusiasmo, o interese e o esforzo, actuando con seguridade na toma de decisións e establecendo normas e comprobando o seu cumprimento.

A actitude deberá ser integradora da diversidade cultural e social do alumnado, traballando con empatía e sintonía e procurando a ecuanimidade, equidade e imparcialidade desde a observación dos deberes e dereitos dos membros da comunidade educativa.

Desde o punto de vista do uso das tecnoloxías, comprenderá e respectará as licenzas de autoría dos materiais en rede, e velará pola seguridade dos usuarios, fomentando uso das TAC desde o respecto.

Favorecerá tamén o emprendemento como valor que se debe desenvolver na comunidade.

15. Mediación, resolución de conflitos.

O/a docente preverá, xestionará e mediará para resolver axustada e rapidamente conflitos ou problemas. Dominará técnicas de mediación e xestión de conflitos, actuando con imparcialidade e obxectividade e amosará interese na mellora e relativización dos problemas.

3.4. Investigador/a e innovador/a

Refírese á capacidade do docente de aplicación de novas ideas, propostas e prácticas educativas coa finalidade de mellorar, concretamente, o desenvolvemento das competencias dos/as alumnos/as e o servizo educativo, en xeral.

16. Diagnóstico e avaliación da práctica docente.

O profesorado será quen de planificar, deseñar e contextualizar as investigacións educativas. Ao mesmo tempo desenvolverá un proceso permanente de diagnóstico e avaliación da propia práctica docente e o impacto na aprendizaxe. Será consciente e integrador dos novos procesos de ensino e aprendizaxe e tendencias pedagóxicas, reciclándose permanentemente e actualizándose sobre temáticas e demandas sociais.

17. Investigación formativa. TAC. Alfabetización mediática e informacional.

Será desexable investigar constantemente aplicando o aprendido á práctica educativa. Para iso é preciso amosar interese pola actualización constante de coñecementos e habilidades, pola experimentación e innovación na práctica docente e en novas metodoloxías e por estar á vangarda educativa e innovar. Para iso dominará as técnicas precisas para buscar e obter información relevante, avaliándoa de xeito crítico e usándoa con ética, así como actualizando

constantemente os coñecementos e estratexias precisos para desenvolver esta tarefa.

É salientable a importancia da actualización e investigación formativa permanente no eido das tecnoloxías da aprendizaxe, que mudan de xeito vertixinoso, e para as que non sempre se atopa oferta formativa institucional.

18. Responsable da formación permanente: itinerario formativo persoal.

A concienciación do propio proceso de aprendizaxe, a detección de necesidades e a configuración dun itinerario formativo persoal ao longo de toda a carreira profesional, serán capacidades desexables no/a docente competente. Para iso saberá desenvolver a autoaprendizaxe, con traballo continuo e organizado. Coñecerá os plans e programas que responden ás liñas de actuación da Consellería de Educación, así como as posibilidades de oferta permanente de formación do profesorado.

Deberá considerar as TAC como ferramenta para favorecer a aprendizaxe individualizada e personalizada e como recurso didáctico para a mellora.

Amosará un afán participativo de xeito activo en foros, aulas virtuais e plataformas colaborativas, e interese polas necesidades de formación vinculadas ao posto de traballo.

19. Realización e execución de propostas.

É fundamental acompañar o interese permanente pola mellora da propia competencia profesional dun sentimento de responsabilidade e compromiso coa educación e co propio proceso formativo. Con esta finalidade o/a docente competente fará propostas de cambio con entusiasmo e optimismo a nivel pedagóxico, e executará aquelas que contribúan ao progreso educativo. Amosará actitude intuitiva para o seu desenvolvemento, con flexibilidade e afán de adaptación aos cambios, así como autodeterminación, optimismo, iniciativa, tenacidade e inquietude de perfeccionamento.

Estará ao tanto de todas as actualizacións curriculares que puideran producirse, anticipándose aos cambios e sendo creativo/a. Será receptivo/a ante achegas doutros, valorando positivamente e desde o respecto con actitude receptiva, crítica e interese participativa.

3.5. Especialista na súa materia

Esta competencia de corte instrumental, céntrase na facultade de ser consciente das capacidades cognitivas para a adquisición, emprego e xestión do coñecemento, referido á área, materia ou módulo obxecto dunha especialidade e ao coñecemento pedagóxico sobre educación.

20. Coñecemento na área de Educación.

O/a profesional do ensino coñece e domina as teorías, filosofía e historia da educación, e o seu

papel na sociedade.

21. Coñecemento nas áreas, materias e módulos curriculares.

Coñece os elementos do currículo correspondentes á/s materia/s que imparte, adaptándoos ao contexto do alumnado e á evolución da sociedade.

22. Xestión do coñecemento existente.

É capaz de construír coñecemento integrándoo de xeito crítico na súa realidade, discernindo, seleccionando e adaptando os contidos relevantes en función das necesidades do momento educativo no que se atope.

3.6. Comunicador/a en linguas maternas e estranxeiras

Esta competencia, tamén de corte claramente instrumental, baséase na utilización da linguaxe como instrumento de comunicación oral e escrita, de representación, interpretación e comprensión da realidade e de intercambio de coñecementos, ideas, pensamentos e emocións, non só nas linguas maternas (galego e castelán), senón tamén en linguas estranxeiras curriculares.

23. Destrezas comunicativas verbais e non verbais.

Comunícase correctamente, coñecendo a linguaxe e os códigos verbal e non verbal en distintos contextos. Desenvolve estratexias de iniciación e mantemento da comunicación con interlocutor único, en grupo, exposición en público etc., en canles orais e escritas e en todo tipo de rexistros. Exercita técnicas de escoita activa e modulación do discurso en función da interacción.

3.7. Competente en TIC

A última das competencias de tipo instrumental consiste no uso seguro e crítico das tecnoloxías da sociedade da información para o traballo, o lecer e a comunicación. Susténtase no uso da tecnoloxía para obter, avaliar, almacenar, producir, presentar e intercambiar información, e comunicarse e participar en redes de colaboración a través de Internet.

24. Software.

Coñece e manexa software para xestión, emprego na aula, comunicación e traballo colaborativo (p.ex. redes sociais), creación de contidos (p.ex. ferramentas de autor) etc.

25. Dispositivos.

Coñece e manexa os distintos dispositivos que se poden empregar na función docente: ordenadores, PDIs, tabletas, receptores de contidos multimedia, así como calquera outro cuxa aparición poida xerar necesidade de actualización e aprendizaxe (p. ex. neste momento impresoras 3D).

26. Ferramentas institucionais.

Emprega os ambientes virtuais de aprendizaxe, repositorios de contidos e aplicacións corporativas, como os EVA de Moodle e AulaCesga, o CMS Drupal de Webs dinámicas, o espazo e repositorio Abalar, E-Dixgal, Fprofe, Agueiro, Redeiras, Xade, Persoal, CXT etc.

3. Bibliografía

1. Council of the European Union. (2014, maio 20). Conclusions on effective teacher education [Consejo de la Unión Europea]. Recuperado 14 de noviembre de 2014, a partir de http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/142690.pdf
2. Red de Formación del Profesorado de Castilla y León. (2010). Modelo de Competencias Profesionales del Profesorado. Recuperado a partir de http://cfievalladolid.centros.educa.jcyl.es/sitio/upload/Modelo_de_Competicencias_Profesionales_del_Profesorado_1.pdf
3. Consello da Unión Europea. (2006, decembro 18). Recomendación del parlamento europeo y del consejo. [Consejo de la Unión Europea] Recuperado a partir de <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006H0962&from=ES>
4. Marco Estratégico de Desarrollo Profesional Docente | Blog de INTEF. (s.d.). Recuperado 17 de novembro de 2014, a partir de <http://blog.educalab.es/intef/2013/05/06/marco-estrategico-de-desarrollo-profesional-docente/>
5. Consello da Unión Europea. (2008, abril 23). European Qualifications Framework. Recuperado 17 de novembro de 2014, a partir de <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1416225455658&uri=URISERV:c11104>
6. Ministros Europeos de Enseñanza. (1999). *Declaración de Bolonia*. Consultado el. Recuperado a partir de http://www.uned.es/fac-politica/documentos_de_trabajo_c_politica/DECLARACIONES/DECLARACION%20BOLONIA.pdf

7. Ministerio de educación, cultura y deporte. (2003, febrero). La integración del sistema universitario español en el EEES, Documento Marco. Recuperado 17 de novembro de 2014, a partir de http://www.eees.es/pdf/Documento-Marco_10_Febrero.pdf
8. Perrenoud, P. (1999). Construir competencias desde la escuela. Santiago de Chile: Dolmen.
9. Cabero Almenara, J. (Dir.) (2005). Formación del profesorado universitario en estrategias metodológicas para la incorporación del aprendizaje en red en el espacio de educación superior. Madrid: MEC, Programa de estudios y análisis.
10. European Commission, Education and Training. (2013, julio). Supporting teacher competence development for better learning outcomes. Recuperado a partir de http://ec.europa.eu/education/policy/school/doc/teachercomp_en.pdf